

Halkoylamasıyla Kabul Edilen Anayasa Değişikliği Kanunlarının Resmî Gazetede Yayınlanması Sorunu

*Prof. Dr. Kemal Gözler**

Anayasamızın 89. maddesine göre Türkiye’de kanunlar Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanır. Anayasamız kanunların Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanmasını öngörmekte, ama kanunların hangi araç ile yayımlanacaklarını belirtmemektedir. Bununla birlikte, yayımlamanın Resmî Gazetede yapılacağı, Anayasanın, Anayasa Mahkemesinde iptal davası açma süresini düzenleyen 151. maddesinden anlaşılmaktadır. Ayrıca 23 Mayıs 1923 tarih ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Suret-i Neşir ve İlânı ve Meriyeti Hakkında Kanunun 5. maddesi uyarınca kanunların Resmî Gazetede yayımlanmaları gerekir. Uygulamada Cumhurbaşkanı, bir “yayım tezkeresi” ile kanunu Başbakanlığa gönderir ve kanun, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayım Genel Müdürlüğü tarafından Resmî Gazetede basılır ve dağıtılır.

Kanunların Resmî Gazetede yayımlanmaları yasama fonksiyonuna dahil değildir. Kanunun Resmî Gazetede yayımlanması bir idarî işlemdir.¹ Resmî Gazetede yayımlanmamış bir kanun, yürürlüğe giremez ve böyle bir kanun vatandaşları bağlamaz. Öte yandan Resmî Gazetede yayımlanmayan bir kanun hakkında Anayasa Mahkemesinde iptal davası da açılmaz. Çünkü

* Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

E-posta: kgozler@hotmail.com

¹ Erdoğan Teziç, Türkiye’de 1961 Anayasasına Göre Kanun Kavramı, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1972, s. 138.

böyle bir kanun için Anayasamızın 151. maddesi tarafından öngörülmüş olan iptal davası açma süresi hiçbir zaman başlamaz.²

1. Kanunların Resmî Gazetede Cumhurbaşkanı Tarafından Yayımlanmasının Gereği

Kanunların Resmî Gazetede Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanmaları şu nedenlerle gereklidir: Bir kere yayım işlemiyle, kanunun varlığı tespit edilmektedir. Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazetede yayımlanan bir kanunun ülkenin meşru yasama organı tarafından kabul edildiği yönünde karine vardır. Cumhurbaşkanı kanun olarak sunulan metin, anayasanın öngördüğü yasama organı tarafından değil de, bir başka organ tarafından veya darbeci bir grup tarafından kabul edilmiş ise veya bu metin yasama organı üzerinde kullanılan cebir ve tehdit sonucu kabul edilmiş ise, Cumhurbaşkanı bu kanunu Resmî Gazetede yayımlamamakla yükümlüdür. İkinci olarak kanunların Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazetede yayımlanması, kanunun içeriğinin, yani metnin “aslına uygunluğunun tasdik edilmesi (*certification*)” anlamına gelir.³ Yani Cumhurbaşkanı yayım işlemiyle, Resmî Gazetede yayımlanacak olan kanun metni ile kanunun parlâmento tarafından kabul edilen metnin aynı metin olduğunu tasdik etmektedir. Diğer bir ifadeyle Cumhurbaşkanı, yayım işlemiyle, kanunun metni ile kanunun parlâmento tarafından kabul edilen metni arasında “mevsukiyet (*authenticité*)” denetimi yapmaktadır. Buna göre, Cumhurbaşkanı, kendisine sunulan metnin, gerçekten parlâmento tarafından kabul edilen metin olup olmadığını araştırabilir. Kendisine sunulan metnin parlâmento tarafından kabul edilen metin ile aynı olmadığı kanısına varırsa, o metni yayımlamaz. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı Resmî Gazetede yayımladığı kanun metinlerinin “aslına uygun” olduğu, “mevsuk (*authentique*)” olduğu yolunda karine oluşur.

² Kemal Gözler, Türk Anayasa Hukuku Dersleri, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 4. bs., 2007, s. 327.

³ Bu konuda bkz.: Raymond Carré de Malberg, Contribution à la théorie générale de l'Etat, Sirey, Paris, 1920, c.I, s.430; Joseph Barthélemy ve Paul Duez, Traité de droit constitutionnel, Dalloz, Paris, 1933, s.740; Julien Laferrrière, Manuel de droit constitutionnel, Editions Domat Montchrestien, Paris, 1947, s. 1036.

Türkiye’de TBMM tarafından kabul edilen, Anayasa değişikliği kanunları dahil bütün kanunlar, Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazetede yayımlanmaktadır. Ancak Türkiye’de halkoylaması yoluyla kabul edilen Anayasa değişikliği kanunları, halkoylamasıyla kabul edildikten sonra Resmî Gazetede Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanmamaktadır.

Önce uygulamayı görelim sonra da bu uygulamayı eleştirelim.

2. Uygulama

Türkiye’de halkoylamasına sunulacak Anayasa değişikliği kanunları, TBMM tarafından kabul edildikten sonra, on beş gün içinde Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazetede yayımlanmaktadır. Ancak bu yayım söz konusu kanunların yürürlüğe sokulması amacıyla değil, halkoylamasına sunulması amacıyla yapılmaktadır. Uygulamada⁴ Resmî Gazetede yayımlanan Anayasa değişikliği kanununun altına bir dipnot düşülerek söz konusu kanunun “halkoyuna sunulmak üzere” yayımlandığı belirtilmektedir.⁵ Bu uygulamanın en son örneği aşağıdadır:

⁴ Belirtelim ki, 3 Ekim 2001 tarih ve 4709 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun 27. maddesinin halkoylamasına sunulmasından önceki uygulamada halkoylamasına sunulan Anayasa değişikliği kanunları Resmî Gazetede yayımlanırken bu yayımın halkoylamasına sunulması amacıyla yapıldığı belirtilmiyordu. Örneğin Cumhurbaşkanı tarafından halkoylamasına sunulmuş olan 17 Mayıs 1987 tarih ve 3361 ile 6 Ağustos 1988 tarih ve 3467 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunları Resmî Gazetede (Birincisi: Resmî Gazete, 18 Mayıs 1987, Sayı 19644; İkincisi: Resmî Gazete, 13 Ağustos 1988, Sayı 19898) yayımlanmış, ama Resmî Gazetede bu yayımın yürürlük için değil, halkoylamasına sunulması için yapıldığı belirtilmemiştir.

⁵ Not edelim ki, Resmî Gazetede yayımlamanın yürürlük için değil, halkoylamasına sunulması için yapıldığının dipnotunda belirtilmesine ilişkin bu uygulama ilk defa, 3 Ekim 2001 tarih ve 4709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunun 27. maddesinin halkoylamasına sunulması dolayısıyla yapılmıştır (Resmî Gazete, 22 Ekim 2001, Sayı 24561 Mükerrer). “Dipnotlu” bu yayım, gecikmeyle ve Başbakanlık ile Cumhurbaşkanlığı arasında yaşanan bir krizden sonra yapılabilmektedir. Bu dipnotlu yayımın yapıldığı ortamın açıklanması ve bu uygulamanın bir eleştirisi için bkz.: Kemal Gözler, “Anayasa Değişikliği Kanunları Üzerinde Cumhurbaşkanının Yetkileri”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 59, Sayı 2001/4, s. 35-52 <www.anayasa.gen.tr/cbyetki.htm> (Erişim Tarihi, 25 Kasım 2007).

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI
MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA
KANUN**

Kanun No. 5678

Kabul Tarihi: 31/5/2007

MADDE 1–7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 77 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “beş” ibaresi “dört” olarak değiştirilmiştir.

(...)

MADDE 7 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoyuna sunulması halinde tütüyle oylanır.^(*)

^(*) Cumhurbaşkanlığından alınan 15/6/2007 tarih ve B.01.0.KKB.01-18/D-1-2007-450 sayılı yazı uyarınca halkoyuna sunulmak üzere yayımlanmıştır.⁶

Daha sonra söz konusu kanun, 23 Mayıs 1987 tarih ve 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoymasına Sunulması Hakkında Kanun uyarınca Yüksek Seçim Kurulu tarafından halkoymasına sunulmaktadır. Eğer söz konusu Kanun, halkoymasında reddedilirse hiçbir zaman yürürlüğe girememekte⁷ ve Resmî Gazetede yayımlanmış olmakla kalmaktadır. Ancak söz konusu Anayasa değişikliği kanunu, halkoymasında kabul edilirse yürürlüğe girmektedir. Uygulamada Anayasa değişikliği kanununun yürürlüğe girmesi için bu kanunun Resmî Gazetede tekrar yayımlanması gibi bir işlem yapılmamaktadır. Kanunun yürürlüğe girişi, halkoyması kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından Resmî Gazetede yayımlanmasıyla olmaktadır. Yani halkoyması yoluyla kabul edilen Anayasa Değişikliği Kanununun, halkoyması kesin sonucunun Resmî Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girdiği kabul edilmektedir. Zira Anayasasının 175. maddesinin altıncı fıkrasına göre “halkoyuna sunulan Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların yürürlüğe girmesi için halkoymasında kullanılan geçerli oyların yarısından çoğunun kabul oyu olması gerekir”.

⁶ Resmî Gazete, 16 Haziran 2007, Sayı 26554.

⁷ Anayasasının 127. maddesinin değiştirilmesine ilişkin 6 Ağustos 1988 tarih ve 3467 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu (Resmî Gazete, 13 Ağustos 1988, Sayı 19898) 25 Eylül 1988 tarihinde yapılmış olan halkoymasıyla reddedilmiş ve bu Kanun yürürlüğe girememiştir. Halkoymasının kesin sonucu Yüksek Seçim Kurulu tarafından 1 Ekim 1988 tarih ve 19946 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

Bu uygulamanın kanunî dayanağı, 23 Mayıs 1987 tarih ve 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoylamasına Sunulması Hakkında Kanunun 8. maddesidir. Bu maddenin ikinci fıkrasında “Yüksek Seçim Kurulu, İl Seçim Kurullarından gelen sonuçları birleştirerek ilan eder”; üçüncü fıkrasında da “geçerli oyların yarısından çoğu ‘Evet’ ise, Anayasa değişikliği Türk Milleti tarafından kabul edilmiş olur” denmektedir. Uygulamada Yüksek Seçim Kurulu da bu maddeye dayanarak halkoylamasının kesin sonuçlarının TRT’de ve Resmî Gazetede ilan edilmesine karar vermektedir. Yapılan ilanda Türkiye geneli geçerli oyların toplam sayısı, toplam “Evet” oyu adedi, toplam “Hayır” oyu adedi ve bunların yüzdeleri belirtilmektedir.

Örneğin 31 Mayıs 2007 tarih ve 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 16 Haziran 2007 tarih ve 26554 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Daha sonra bu Kanun 21 Ekim 2007 günü yapılan Halkoylamasında kabul edilmiştir. Halkoylaması kesin sonuçları ise Yüksek Seçim Kurulu tarafından 31 Ekim 2007 tarih ve 26686 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Karar metni kısaltılmış olarak aşağıdadır:

YÜKSEK SEÇİM KURULU KARARI

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından:

Karar No : 873

İtiraz No :

-KARAR-

(...) Türkiye geneli geçerli oyların toplam sayısı 28.167.661 (yirmi sekiz milyon yüz altmış yedi bin altı yüz altmış bir) olarak belirlenmiştir. Türkiye geneli geçerli oyların 19.422.714 (on dokuz milyon dört yüz yirmi iki bin yedi yüz on dört) adedinin "Evet" oyu, 8.744.947 (sekiz milyon yedi yüz kırk dört bin dokuz yüz kırk yedi) adedinin ise "Hayır" oyu olduğu, buna göre katılma oranının % 67,51; "Evet" oylarının geçerli oylara oranının % 68,95; "Hayır" oylarının geçerli oylara oranının % 31,05 olduğu birleştirme tutanağında beliren durumdan anlaşılmıştır. (...)

S O N U Ç:

Açıklanan nedenlerle;

1- 21/10/2007 günü yapılan halkoylaması sonucunda il seçim kurullarından bildirilen resmi sonuçların birleştirilmesi suretiyle tanzim olunan tutanaktaki toplam sayıların TRT duyurusu halinde ilân olmasına,

2- Karar örneğinin ve birleştirme tutanağından elde edilen cetvelin Resmî Gazete’de yayımlanmasına,

30/10/2007 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üyeler⁸

31 Mayıs 2007 tarih ve 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun 21 Ekim 2007 günü yapılan halkoylamasının kesin sonuçlarının Resmî Gazetede yayımlandığı 31 Ekim 2007 tarihinde yürürlüğe girdiği kabul edilmiştir. Ancak yürürlüğe giren Anayasa değişikliği kanununun metni Resmî Gazetede yayımlanmamıştır. Keza Yüksek Seçim Kurulunun yukarıdaki Kararına, 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun metni de ekli değildir. Dolayısıyla Resmî Gazeteye bakarak Anayasanın metnindeki değişikliğin ne olduğunu tespit etmemiz mümkün değildir. Kaldı ki, Türkiye’de kanunları yayımlama ve yürürlüğe sokma görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiş de değildir.

Gerçi söz konusu Anayasa Değişikliği Kanununun metni 16 Haziran 2007 tarih ve 26554 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Ancak bu yayım yukarıda belirtildiği gibi Kanunun *yürürlüğe sokulması amacıyla* değil, *halkoylamasına sunulması amacıyla*dır. Bu nedenle, söz konusu Anayasa Değişikliği Kanununun yürürlüğe girmesi için ayrıca yayımlanmasına gerek olmadığı, zira bu yayımın daha önce 16 Haziran 2007 tarih ve 26554 sayılı Resmî Gazetede yapıldığı iddia edilemez. Çünkü söz konusu Resmî Gazetede yukarıda belirtildiği gibi açıkça bu yayımın yürürlük için değil, halkoylamasına sunulması için yapıldığı belirtilmiştir. *Dolayısıyla söz konusu Kanun, yürürlük için henüz Resmî Gazetede yayımlanmamıştır.* Yürürlüğü için Resmî Gazetede yayımlanmamış bir kanun metninin yürürlüğe girdiği haliyle iddia edilemez.

Buna rağmen bazı özel kişiler çıkardıkları Anayasa derlemesi kitapçıklarında 21 Ekim 2007 tarihli halkoylaması kabul edilen Anayasa Değişikliklerini 1982 Anayasasının metnine işlemişlerdir. Keza TBMM internet sitesinde

⁸ Resmî Gazete, 31 Ekim 2007, Sayı 26686.

yer alan Anayasa metnine de bu değişiklikler işlenmiştir. Değiştirilen maddelerin yanına “(Değişik: 31.5.2007-5678)” yazılmıştır.⁹ Oysa gerçekte bu değişiklikler, 31 Mayıs 2007 tarih ve 5678 sayılı Kanunun halkoylamasıyla kabul edildiği 21 Ekim 2007 tarihinden önce yürürlüğe girmiş olamaz.

Diğer yandan 21 Ekim 2007 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa değişiklikleri, Başbakanlık “*e-mevzuat: Mevzuat Bilgi Sistemi*” sitesindeki Türkiye Cumhuriyeti Anayasası metnine de işlenmiştir.¹⁰ Bu sitedeki Anayasanın güncel metni incelendiğinde, bu metne 21 Ekim 2007 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa Değişikliği Kanunuyla değiştirilen maddelerin altına şu dipnotun düşüldüğü görülmektedir:

“23/5/1987 tarihli ve 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun gereğince, halkoyuna sunulmak üzere 16/6/2007 tarihli ve 26554 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, 16/10/2007 tarihli ve 5697 sayılı Kanunla değişik 31/5/2007 tarihli ve 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 21/10/2007 tarihinde yapılan halkoylaması sonucu kabul edilmiş ve buna ilişkin Yüksek Seçim Kurulu Kararı 31/10/2007 tarihli ve 26686 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.”¹¹

İşte 21 Ekim 2007 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa Değişikliği Kanunu yukarıdaki dipnotuyla fiilen yürürlüğe girmiştir. Bu yürürlüğe sokmayı yapan kişi de Cumhurbaşkanı değil, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğünde çalışan bir memurdur! Kaldı ki kağıt nüsha olarak, 21 Ekim 2007 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa Değişikliği Kanunuyla değiştirilen maddelerin son halini gösteren resmî bir metne Türkiye’de ulaşmak mümkün değildir.

⁹ <http://www.tbmm.gov.tr/Anayasa.htm> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2007).

¹⁰ <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/mevzuat/metinx.asp?mevzuatkod=1.5.2709> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2007).

¹¹ <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/mevzuat/metinx.asp?mevzuatkod=1.5.2709> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2007).

3. Eleştiri

Halkoylaması sonucu kabul edilen anayasa değişikliği kanunlarının yürürlüğe girişi konusunda yukarıda açıkladığımız uygulama kanımızca eleştiriye açıktır.

Bir kere, Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazetede resmen yayımlanmamış bir metnin yürürlüğe girip girmediği, girdiyse tam olarak hangi tarihte yürürlüğe girdiği hususu tartışmalıdır. Yukarıda açıklandığı gibi 21 Ekim 2007 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu, Resmî Gazetede yürürlük amacıyla şimdiye kadar Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanmamıştır (Yukarıda da belirtildiği gibi, 5678 sayılı Kanun, 14 Haziran 2007 tarihli Resmî Gazetede yürürlük için değil, halkoylaması sunulması için yayımlanmıştır). Söz konusu 5678 sayılı Kanunun Yüksek Seçim Kurulu Kararı ile ve bu Kararın Resmî Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girdiği kabul edilmektedir. Bir kanunun Yüksek Seçim Kurulu kararıyla yürürlüğe girmesi görülmüş bir şey değildir. Hukukumuzda kanunların yürürlüğe sokulması bakımından Yüksek Seçim Kurulunun bir yetkisi yoktur. Bütün diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye’de de kanunların yürürlüğe girmesi için, kanunun metninin devlet başkanı tarafından devletin resmî gazetesinde yayımlanması gerekir. Kaldı ki, Türkiye’de Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliği kanununun metnini Resmî Gazetede yayınlamamakta, halkoylaması sonucunu (evet ve hayır oylarının sayılarını) Resmî Gazetede yayınlamaktadır. Yüksek Seçim Kurulunun halkoylaması sunucunu açıklama kararı na Anayasa değişikliği kanununun metni de haliyle eklenmemektedir.

İkinci olarak, Anayasa değişikliği kanununun yukarıda açıklanan şekilde Yüksek Seçim Kurulunun kararıyla yürürlüğe girdiği bir an kabul edilse bile, yürürlüğe giren Anayasa değişikliği kanununun “mevsuk (*authentique*)” metninin ne olduğu hususu tartışmalıdır. Çünkü halkoylamasıyla kabul edilen kanun metni Resmî Gazetede yayımlanmamaktadır. Birden fazla maddeden oluşan Anayasa değişikliği kanununun maddeleri halkoylamasında ayrı ayrı oylanabilir ve bazı maddeleri kabul edilip, diğer bazı maddeleri reddedilmiş olabilir. Dolayısıyla Anayasa değişikliği kanununun ilk metni ile halkoylaması sonucu kabul edilmiş metni arasında farklılık olur. Keza halkoylamasına

sunulan Anayasa değişikliği kanununda halkoylaması gününe kadar TBMM tarafından başka bir değişiklik de yapılmış olabilir.¹² Bu durumda ise halkoylamasına sunulan ve kabul edilen Anayasa değişikliği kanununun metni ile bu Kanunun TBMM tarafından kabul edildikten sonra Cumhurbaşkanı tarafından halkoylamasına sunulması amacıyla Resmî Gazetede yayımlanan metni arasında bir farklılık olabilir. Dolayısıyla kimse, halkoylamasından sonra Kanunun bir kez daha Resmî Gazetede yayımlanmasına gerek olmadığını, çünkü Kanunun Resmî Gazetede daha önce yayımlanmış olduğunu söyleyemez. Zira yukarıda açıklandığı gibi, Kanunun ilk hâli ile halkoylamasıyla kabul edilen hâli arasında farklılık olabilir. Anayasa değişikliği kanununun son halinin de Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazetede yayımlanması gerekir ki, kamu makamları ve herkes Anayasa değişikliği kanununun son halini tartışmasız bir şekilde öğrenebilsin.

Resmî Gazeteye bakarak yürürlüğe giren Anayasa değişikliği kanununun mevsuk (*authentique*) metnini bilmek herkesin hakkıdır. Yukarıda açıklandığı gibi Türk hukuk sisteminde ve keza kara Avrupası ülkelerinde kanunların Resmî Gazetede yayımlanması devlet başkanı tarafından yapılır. Yukarıda açıklandığı gibi yayım, söz konusu kanunun “mevsukiyet (*authenticité*)”ini gösterir. Kanımızca halkoylaması sonucu kabul edilen Anayasa değişikliği kanunları da Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanmalıdır. Cumhurbaşkanı tarafından resmen yayımlanmamış bir metnin yürürlüğe girip girmediği, girdiyse hangi tarihte girdiği ve mevsuk metnin ne olduğu hususları tartışmalıdır.

Nihayet belirtelim ki, halkoylaması sonucu kabul edilen ve halkoylaması kesin sonucunun Resmî Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girdiği kabul edilen Anayasa değişikliği kanunlarının metninde “bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer” denir; oysa kanun, Resmî Gazetede aylar önce

¹²Nitekim halkoylamasına sunulması amacıyla 16 Haziran 2007 tarih ve 26554 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmış olan 31 Mayıs 2007 tarih ve 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun 6. maddesi, bu Kanun daha 21 Ekim 2007 tarihinde halkoylamasıyla kabul edilmeden önce 16 Ekim 2007 tarih ve 5697 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunıyla yürürlükten kaldırılmıştır (Resmî Gazete, 17 Ekim 2007, Sayı 26673). Dolayısıyla 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun 16 Haziran 2007 tarih ve 26554 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmış ilk haliyle, halkoylamasıyla kabul edilen şekli arasında farklılık vardır.

yayımlanmıştır. Örneğin gerçekte 21 Ekim 2007 tarihli halkoylaması kabul edilen ve 31 Ekim 2007 tarihinde yürürlüğe girdiği varsayılan 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 16 Haziran 2007 tarih ve 26554 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır ve bu Kanununun 7. maddesinde “bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer” denmektedir. Bu husus da halkoylaması yoluyla kabul edilen Anayasa değişikliği kanununun halkoylaması kesin sonucunun Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilân edilmesinden sonra bir kez daha Resmî Gazetede Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanması gerektiğini göstermektedir

Nitekim benzer bir hukuk sistemine sahip olduğumuz Fransa’da halkoylaması yoluyla kabul edilen anayasa değişikliği kanunları, halkoylaması sonucunun resmî ilanından sonra Cumhurbaşkanı tarafından bir kez daha Resmî Gazetede yayımlanmakta ve değişiklikler Resmî Gazetede bu son yayım ile yürürlüğe girmektedir. Örneğin Fransız Anayasasının 6. maddesini değiştiren ve 24 Eylül 2000 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen 2000-964 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu, halkoylaması kesin sonuçlarının 28 Eylül 2000 günü resmen ilân edilmesinden sonra 3 Ekim 2000 tarih ve 229 numaralı Resmî Gazetede Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanmış¹³ ve bu değişiklikler bu şekilde yürürlüğe girmiştir. Türkiye’de de yapılması gereken şey budur.

4. Sorunun Kaynağı

Halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa değişikliği kanunlarını Resmî Gazetede yayımlama konusunda Anayasamızda ve kanunlarımızda Cumhurbaşkanıya ayrıca ve açıkça görev ve yetki veren bir hüküm yoktur. Tersine Anayasamızın 89. maddesinin sözüne bakarak Cumhurbaşkanı’nın halkoylamasıyla kabul edilen kanunları değil, *TBMM tarafından kabul edilen kanunları* yayımlamak zorunda olduğu da iddia edilebilir. Zira 89. maddenin ilk fıkrası, “Cumhurbaşkanı, *Türkiye Büyük Millet Meclisince* kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlar” demektedir. Pek muhtemelen bu nedenle Cumhurbaşkanı, 21 Ekim 2007 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa

¹³Journal officiel, 3 Ekim 2000, No: 229, s.15582.

Değişikliği Kanununu, Yüksek Seçim Kurulunun kesin sonuçları açıklamasından sonra Resmî Gazetede tekrar yayımlamamıştır. Çünkü söz konusu Kanun, artık TBMM tarafından değil, halk tarafından kabul edilen bir Kanundur. 89. maddede kullanılan bu ifadenin sebebi, 1982 Anayasasının ilk şeklinde halkoylaması usûlünün öngörülmemiş olmasındandır. Bilindiği gibi halkoylaması usûlü, Anayasamızın 175. maddesini değiştiren 17 Mayıs 1987 tarih ve 3361 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla hukukumuzda girmiştir.

5. Çözüm Önerisi

Yukarıda açıklanan nedenlerle bir Anayasa değişikliği yoluyla, Cumhurbaşkanına, halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa değişikliği kanunlarını, halkoylamasının kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından yayımlandıktan sonra belli bir süre içinde Resmî Gazetede tekrar yayımlama görevinin verilmesi uygun olur. Aynı görev kanımızca Cumhurbaşkanına kanunla da verilebilir. Örneğin “halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa değişikliği kanunları, halkoylamasının kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından yayımlanmasından itibaren onbeş gün içinde Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazetede yayımlanır” şeklinde bir hüküm 23 Mayıs 1987 tarih ve 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoylamasına Sunulması Hakkında Kanuna veya 23 Mayıs 1928 tarih ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanuna eklenebilir.

Kanımızca hukukumuzda halkoylamasıyla kabul edilen kanunları, halkoylamasından sonra Resmî Gazetede tekrar yayımlama görev ve yetkisini Cumhurbaşkanına veren açık bir hüküm olmasa bile, Cumhurbaşkanı halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa değişikliği kanunlarını Resmî Gazetede yayımlayabilir. Zira Anayasamızın 104. maddesinin b bendinin üçüncü fıkrası genel olarak “kanunları yayımlamak” görev ve yetkisini Cumhurbaşkanına vermiştir. Halkoylamasıyla kabul edilen Anayasa değişikliği kanunları da hukuken kanun biçimindedir. O hâlde Cumhurbaşkanı bu kanunları da yayımlama yetkisine sahiptir.

Diğer yandan belirtelim ki, halkoylaması yoluyla kabul edilen anayasa değişikliği kanununun kabul tarihi, bu kanunun TBMM'deki kabul tarihi değil, halkoylaması tarihi olmalıdır. Çünkü bu kanunun kabul edicisi artık TBMM değil, halktır. Nitekim 1982 Anayasasının tarihi, bu Anayasasının Kurucu Meclis tarafından kabul edildiği tarih değil, halkoylamasıyla kabul edildiği tarihtir. Bilindiği gibi, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 23 Eylül 1982 tarihinde Danışma Meclisi tarafından ve 18 Ekim 1982 tarihinde Millî Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilmiş, halkoyuna sunulmak üzere 20 Ekim 1982 tarih ve 17844 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmış, 7 Kasım 1982 Pazar günü yapılan halkoylaması sonucu % 91,17 oranında kabul oyu ile kabul edilmiş, bu kez tekrar 2709 sayılı Kanun olarak 9 Kasım 1982 tarih ve 17863 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Uygulamada da 1982 Anayasası, doğru olarak, "9 Kasım 1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası" olarak zikredilmektedir. Örneğin bu makalede tartışma konusu yapılan 31 Mayıs 2007 tarih ve 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununda 1982 Anayasasından "7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası" olarak bahsedilmektedir.

Kaynakça

- BARTHÉLEMY, Joseph ve DUEZ, Paul, *Traité de droit constitutionnel*, Dalloz, Paris, 1933.
- CARRÉ DE MALBERG, Raymond, *Contribution à la théorie générale de l'Etat*, Sirey, Paris, 1920, c.I.
- GÖZLER, Kemal, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 4. bs., 2007.
- GÖZLER, Kemal, "Anayasa Değişikliği Kanunları Üzerinde Cumhurbaşkanının Yetkileri", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 59, Sayı 2001/4, s.35-52 <<http://www.anayasa.gen.tr/cbyetki.htm> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2007).
- LAFERRIÈRE, Julien, *Manuel de droit constitutionnel*, Editions Domat Montchrestien, Paris, 1947.
- TEZİÇ, Erdoğan, *Türkiye'de 1961 Anayasasına Göre Kanun Kavramı*, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1972.

İnternet Kaynakları

<http://www.tbmm.gov.tr/Anayasa.htm> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2007).

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/mevzuat/metinx.asp?mevzuatkod=1.5.2709>
(Erişim Tarihi: 25 Kasım 2007).

Resmî Gazeteler

Resmî Gazete, 18 Mayıs 1987, Sayı 19644.

Resmî Gazete, 13 Ağustos 1988, Sayı 19898

Resmî Gazete, 22 Ekim 2001, Sayı 24561 (Mükerrer)

Resmî Gazete, 13 Ağustos 1988, Sayı 19898

Resmî Gazete, 17 Ekim 2007, Sayı 26673.

Resmî Gazete, 31 Ekim 2007, Sayı 26686.

Journal officiel, 3 Ekim 2000, No: 229, s.15582.